

საქართველოს უზენაესი სასამართლო

გ ა ნ ჩ ი ნ ე ბ ა

საქართველოს სახელით

საქმე №ას-1067-1026-2016

2019 წელი

№ას-1067-1026-2016 რ-----ი

12 მარტი,

ქ.თბილისი

სამოქალაქო საქმეთა პალატა
შემადგენლობა:

ბესარიონ ალავიძე (თავმჯდომარე, მომხსენებელი)

მოსამართლეები:

ეკატერინე გასიტაშვილი, პაატა ქათამაძე

სხდომის მდივანი – ლელა სანიკიძე

კასატორი _ შპს „რ-----ი“ (მოპასუხე)

წარმომადგენელი _ ქ----- ბ-----ე, მ----- ჟ-----ი

მოწინააღმდეგე მხარე _ ზ----- მ-----ი (მოსარჩელე)

წარმომადგენელი _ მ----- გ-----ა

გასაჩივრებული გადაწყვეტილება – თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 29 სექტემბრის გადაწყვეტილება

კასატორის მოთხოვნა _ სარჩელის დაკმაყოფილების ნაწილში გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა

დავის საგანი – სესხის ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულების შესრულება, ზიანის ანაზღაურება

აღწერილობითი ნაწილი:

1. მოსარჩელის მოთხოვნა და სარჩელის ფაქტობრივი საფუძვლები:

1.1. ზ-----მ-----მა (შემდგომში – მოსარჩელე, პირველი აპელანტი, გამსესხებელი ან კრედიტორი) სარჩელი აღძრა სასამართლოში შპს „რ-----ის“ (შემდგომში – მოპასუხე, მეორე აპელანტი, კასატორი, მსესხებელი, მოვალე ან კომპანია) მიმართ მოპასუხისათვის სესხის ძირი თანხის – 1 516 461 ლარის, საპროცენტო სარგებლის – 606 925 ლარისა და ვალდებულების შეუსრულებლობით გამოწვეული ზიანის (მიუღებელი შემოსავლის) – 181 976 ლარის ანაზღაურების მოთხოვნით.

1.2. სარჩელი ემყარება შემდეგ ფაქტობრივ გარემოებებს: 2005 წლის აპრილში მოსარჩელესა და მოპასუხის დირექტორ ბ-----მ-----ს შორის დაიდო სესხის ზეპირი ხელშეკრულება, რომლის საფუძველზეც 2005 წლის 27 აპრილამდე კომპანიისათვის უნდა ესესხებინა 300 000 აშშ დოლარი, ხოლო მსესხებელს უნდა გადაეხადა სარგებელი – სესხის ძირი თანხის 50%-ის ოდენობით, რაც თვეში 150 000 აშშ დოლარს, ხოლო, ჯამში – 450 000 აშშ დოლარს შეადგენდა. რადგანაც ვალდებულება უნდა შესრულებულიყო 2011 წლის ოქტომბერში, დაბრუნების დროს არსებული კურსის თანახმად, მოპასუხეს მოსარჩელისათვის უნდა გადაეხადა 821 250 ლარი (საიდანაც ძირი შეადგენდა 547 500, ხოლო პროცენტი – 273 750 ლარს). 2009 წლის იანვარში მხარეებს შორის კვლავ დაიდო სესხის ზეპირი ხელშეკრულება, რომლის საფუძველზეც გამსესხებელს 2009 წლის იანვრიდან 2011 წლის 20 დეკემბრამდე მოპასუხისათვის უნდა გადაეცა 586 558 აშშ დოლარი. სესხი იყო სარგებლიანი და 2009 წელს გადაცემული თანხის შემთხვევაში იგი 15%-ს, ხოლო, შემდგომ წლებში გადაცემული თანხის შემთხვევაში – 10%-ს შეადგენდა. ეს თანხა კომპანიას პროცენტის გათვალისწინებით უნდა დაებრუნებინა 2012 წლის 10 სექტემბრისათვის. დასაბრუნებელი თანხის ოდენობამ შეადგინა 788 202 აშშ დოლარი (1 302 136 ლარი, საიდანაც ძირი 968 961, ხოლო სარგებელი – 333 175 ლარს შეადგენდა). 2012 წლის 15 სექტემბრის მდგომარეობით მოვალეს ვალდებულება არ შეუსრულებია, რამაც გამსესხებელს მიაყენა ზიანი მიუღებელი შემოსავლის სახით, რომელიც 12%-იანი განაკვეთით დაანგარიშების შემთხვევაში, 181 976 ლარს შეადგენს ($1\,516\,461 \times 0,12$). გამსესხებლის მიერ სესხის გადაცემას ადატურებს ბანკის ამონაწერი, რომლის თანახმადაც კომპანიის ანგარიშზე ჰოლანდიის ბანკ „ა-----დან“ 2005 წლის 26 აპრილს, დანადგარების შეძენის მიზნით, გადარიცხულია 300 000 აშშ დოლარი. თანხის გადაცემა დასტურდება კომპიუტერული

ექსპერტიზის შედეგებითაც (ელექტრონული მიმოწერა საზოგადოების გენერალურ დირექტორთან, საფინანსო დირექტორსა და ფინანსისტთან, რომლებიც ადასტურებენ თანხის გადარიცხვის ფაქტს).

2. მოპასუხის პოზიცია:

კვალიფიციური/მოთხოვნის განხორციელების შემაფერხებელი შესაგებლით მოპასუხემ სარჩელი არ ცნო და განმარტა, რომ მხარეთა შორის 300 000 აშშ დოლარის თაობაზე სესხის ზეპირი ხელშეკრულება არ დადებულია. ამ ფაქტს არ ადასტურებს 2005 წლის საბანკო გადარიცხვის ქვითარი. მართალია, კანონმდებლობა ითვალისწინებს სესხის ზეპირად დადების შესაძლებლობასაც, თუმცა მოპასუხე წარმოადგენს იურიდიულ პირს – მეწარმე სუბიექტს, რომელსაც გააჩნია ბუღალტერია და არ აქვს ზეპირი ფორმით სესხის დადების უფლებამოსილება, ამასთანავე, მოსარჩელე თავად კერ უთითებს კომპანიის რომელ წარმომადგენელთან დადო ხელშეკრულება. გადარიცხვის ქვითარი რომ სესხის ხელშეკრულების არსებობას არ ამტკიცებს, თანაც 50%-იანი სარგებლის გადახდის პირობით, დასტურდება იმ გარემოებით, რომ იგი არა სესხის გადაცემის, არამედ, მოსარჩელის მხრიდან ვალდებულების შესრულების დამადასტურებელი დოკუმენტია, ამასთანავე, უსაფუძვლოა მხარის მითითება, როგორც სარგებელზე, ისე – თანხის დაბრუნების ვადაზე. 2005 წელს კომპანია იწყებდა წარმოებას, რის გამოც, მოსარჩელესთან წერილობით შედგა შეთანხმება, რომლის საფუძველზეც მას უნდა შეესყიდა და მოპასუხისათვის მიეწოდებინა მანქანა-დანადგარები. ამ ვალდებულების შესრულებისათვის მას წინასწარ გადაუხადეს 300 000 აშშ დოლარი, რომელიც ამ უკანასკნელმა 2005 წლის 26 აპრილს საბანკო გადარიცხვის გზით უკან დაუბრუნა მოპასუხეს იმ საფუძველით, რომ შემკვეთმა ნივთი უფრო დაბალ ფასად შეიძინა. მხარეთა შორის არსებული ხელშეკრულება, მართალია, წერილობით იყო გაფორმებული, მაგრამ, რადგანაც გასულია საბუღალტრო დოკუმენტების შენახვის 6-წლიანი ვადა, ეს მტკიცებულება მოპასუხეს არ გააჩნია. ამის საპირისპირო შემთხვევაშიც კი, თუ მივიჩნევთ, რომ სესხის ხელშეკრულება მართლაც დადებულია, იგი 2005 წლის მოთხოვნაა და სახელშეკრულებო ხანდახმულობის 3-წლიანი ვადა გასულია. იურიდიული პირის მიერ ნასესხები თანხის ბუღალტრული ასახვის მოტივით არ დაეთანხმა მოპასუხე სარჩელში მითითებულ გარემოებას მეორე ზეპირი სესხის ხელშეკრულების არსებობის თაობაზე. რაც შეეხება ელექტრონული ფოსტით მიმოწერას, მოპასუხემ განმარტა, რომ სამეწარმეო რეესტრის ამონაწერის თანახმად, კომპანიის წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების მქონე პირები თ----- მ-----ი და გ----- ღ-----

ი არიან, გ----- ც-----ი ამ უფლებამოსილებით არ არის აღჭურვილი და მისი მხრიდან ე.წ ვალის აღიარება არ შეიძლება მიჩნეულ იქნას ნამდვილად, ამასთანავე, გ.ც-----ი განმარტავს, რომ მან მხოლოდ დაიანგარიშა მოსარჩელის მიერ მიწოდებული ციფრები. რაც შეეხება ნ--- ე-----ეს, ის ასევე არაუფლებამოსილი პირია კომპანიის ვალის აღიარების საკითხთან მიმართებით, მან მხოლოდ ყოველდღიური წარმოების მონაცემები გააგზავნა, რომელსაც მოსარჩელესთან არავითარი კავშირი არ აქვს. თ.მ-----ს ვალის არსებობა არც წერილობით და არც ზეპირად არ უღიარებია. წარმოდგენილი დოკუმენტებით ირკვევა, რომ ეს უკანასკნელი მიუთითებს ვინმე „მ-----ს სესხზე“, რომელსაც სარჩელთან შემხებლობა არ აქვს, სარჩელზე დართული ზოგიერთი მტკიცებულების ნამდვილობა კი, საექსპერტო კვლევის საგანი არ გამხდარა. გასათვალისწინებელია ის გარემოება, რომ აღიარება უფლებამოსილი პირის მიერ რომც იყოს განხორციელებული, სასამართლო მას, როგორც მტკიცებულებას, არ მიიღებს, თუ მხარე დაამტკიცებს, რომ ამგვარი აღიარება შეცდომის შედეგია. მოპასუხის განმარტებით, ვალდებულების არარსებობას ადასტურებს მას და მოსარჩელეს შორის 2008 წლის 25 მაისს გაფორმებული ზოგადი ხასიათის #ზ-01 ხელშეკრულება, რომლითაც კომპანიამ იკისრა ვალდებულება, მოსარჩელისათვის გამოეყო სესხი წლიური 18%-იანი სარგებლით. სესხის ხელშეკრულების არსებითი პირობები უნდა დარეგულირებულიყო დამოუკიდებელი შეთანხმებით. მოპასუხემ 2008 წლის 17 ივნისს გასცა სესხი 270 000 ევრო 5 წლით, ხოლო, 2009 წლის 9 აპრილს – მოსარჩელესთან გაფორმდა დამატებითი ხელშეკრულება სესხად 60 000 აშშ დოლარის გაცემაზე (იხ. თავდაპირველი შესაგებელი ტ. I, ს.ფ. 231-242). მოგვიანებით მოპასუხემ კვლავ მიმართა სასამართლოს დაზუსტებული შესაგებლით და დამატებით განმარტა, რომ 2005 წლის 1 აპრილს შპს „რ-----სა“ და ს----- ხ-----ის კუთვნილ კომპანია შპს „ი-----ს“ შორის დაიდო #1-2005 ხელშეკრულება, რომლის საფუძველზეც ამ უკანასკნელს მოპასუხისათვის 2005 წლის აპრილიდან 2006 წლის დეკემბრამდე უნდა ესესხებინა 1 500 000 აშშ დოლარი, სესხი უნდა გადასცემოდა უშუალოდ გამსესხებლის ან მის მიერ ნომინირებული პირების მეშვეობით, სესხისა და სარგებლის დაბრუნებაც უნდა მომხდარიყო უშუალოდ გამსესხებლის ან მის მიერ ნომინირებული პირისათვის. ს.ხ-----ის კომპანიის მიერ 2005 წლის 3 აპრილს გამოგზავნილი შეტყობინების თანახმად, გამსესხებლის სახელით მოქმედი ნომინირებული პირები მოპასუხეს გადასცემდნენ შემდეგი ოდენობით თანხებს: „კ-----ი“ – 665 200 აშშ დოლარს; „კ-----ი“ – 534 800 აშშ დოლარს; ზ----- მ-----ი – 300 000 აშშ

დოლარს. ჰ-----ი და კ-----ი ს----- ხ-----ის კომპანიებს წარმოადგენდნენ, ხოლო, ნასესხები თანხები _ გამსესხებლის საკუთრებას. ნომინირებული პირები მოქმედებდნენ, როგორც გამსესხებლის უბრალო აგენტები, ამდენად, მოსარჩელე შპს „ი-----ის“ დავალებით მოქმედი პირია და იგი არ წარმოადგენს შესრულების მოთხოვნაზე უფლებამოსილ სუბიექტს. ამასთანავე, თუკი მოსარჩელე მოთხოვნას დავალების ფარგლებში აყენებს, საგულისხმოა, რომ სესხის დაფარვა უნდა დაწყებულიყო მოპასუხის მიერ პროდუქციის გამოშვებიდან და რეალიზაციიდან _ 2006 წლის 26 ივნისიდან, ამ დროიდან კი, გასულია სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადა. ს----- ხ-----ის დაკითხვის ოქმის თანახმად (02.06.2008წ.), მან 300 000 აშშ დოლარი საკუთარი კომპანიიდან („მ-----ი“) დაუბრუნა მოსარჩელეს იმავე პირად ანგარიშზე, რომლიდანაც მოსარჩელეს მოპასუხისათვის აქვს გადარიცხული 300 000 აშშ დოლარი. საგულისხმოა, რომ #1-2005 სესხის ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულება მოპასუხეს შესრულებული აქვს. მისი განმარტებით, დოკუმენტაციის შესწავლის შედეგად აღმოჩნდა, რომ ზ.მ-----ს, როგორც 39%-იანი წილის მფლობელ პარტნიორს, დავალების ხელშეკრულების საფუძველზე, საწარმოს მართვისას კანონსაწინააღმდეგოდ აქვს მიღებული გარკვეული ოდენობით თანხა (იხ. დაზუსტებული შესაგებელი, ტ. IV, ს.ფ. 33-57).

3. პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილი:

თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2015 წლის 7 ივლისის გადაწყვეტილებით სარჩელი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა: ზ----- მ-----ის სარჩელი შპს „რ-----ის“ მიმართ 2005 წლის აპრილის სესხის ზეპირი ხელშეკრულებიდან გამომდინარე სესხის ძირითადი თანხის _ 300 000 აშშ დოლარისა და სარგებლის _ 150 000 აშშ დოლარის დაკისრების მოთხოვნის ნაწილში არ დაკმაყოფილდა, ამავე გადაწყვეტილებით, შპს „რ-----ს“ ზ----- მ-----ის სასარგებლოდ დაეკისრა 2009 წლის იანვრიდან 2011 წლის 20 დეკემბრამდე სესხის ზეპირი ხელშეკრულების საფუძველზე გადაცემული თანხის _ 643 183 აშშ დოლარის გადახდა, საიდანაც სესხის ძირითადი თანხა 436 558 აშშ დოლარია, ხოლო პროცენტი _ 206 625 აშშ დოლარი, შპს „რ-----ს“ ზ----- მ-----ის სასარგებლოდ ასევე დაეკისრა მიუღებელი შემოსავლის ასანაზღაურებლად 436 558 აშშ დოლარის წლიური 9%-ის - 39 290 აშშ დოლარის გადახდა.

4. აპელაციის მოთხოვნა:

საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით გაასაჩივრეს მხარეებმა, მოსარჩელემ მისი ნაწილობრივ გაუქმება და

სარჩელის სრულად დაკმაყოფილება, ხოლო, მოპასუხემ _ ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა მოითხოვა.

5. გასაჩივრებული გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილი:

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 29 სექტემბრის გადაწყვეტილებით სააპელაციო საჩივრები ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა, გასაჩივრებული გადაწყვეტილების შეცვლით მიღებულ იქნა ახალი გადაწყვეტილება, რომლითაც სარჩელი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა, მოვალეს გამსესხებლის სასარგებლოდ დაეკისრა 2009 წლის იანვრიდან 2011 წლის 20 დეკემბრამდე სესხის ზეპირი ხელშეკრულების საფუძველზე გადაცემული 793 183 აშშ დოლარის გადახდა, საიდანაც ძირითადი თანხა 586 558 აშშ დოლარია, ხოლო სარგებელი _ 206 625 აშშ დოლარი, მოპასუხეს ასევე დაეკისრა მიუღებელი შემოსავლის სახით 23 795,49 აშშ დოლარის გადახდა, ხოლო 2005 წლის აპრილის ზეპირი სესხის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე ძირითადი თანხის _ 300 000 აშშ დოლარისა და სარგებლის სახით 150 000 აშშ დოლარის დაკისრების მოთხოვნის ნაწილში სარჩელი არ დაკმაყოფილდა.

6. კასატორის მოთხოვნა:

სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება საკასაციო წესით გაასაჩივრა მოპასუხემ, მოითხოვა სარჩელის დაკმაყოფილების ნაწილში მისი გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის უარყოფა.

ს ა მ ო ტ ი ვ ა ც ი ო ნ ა წ ი ლ ი:

საკასაციო სასამართლომ მოისმინა მხარეთა ახსნა-განმარტებები, შეისწავლა საქმის მასალები, გასაჩივრებული გადაწყვეტილების დასაბუთებულობა, საკასაციო საჩივრის საფუძვლები და მიიჩნევს, რომ იგი არ უნდა დაკმაყოფილდეს შემდეგ გარემოებათა გამო:

1. გასაჩივრებული გადაწყვეტილების უცვლელად დატოვების დასაბუთება:

1.1. საკასაციო განაცხადის მოცულობა და საკასაციო განხილვის ფარგლები (კასატორის პრეტენზიები):

1.1.1. განსახილველი საქმის ფაქტობრივი გარემოებების არსებითად გამოკვლევა-შეფასებამდე საკასაციო პალატა მიზანშეწონილად მიიჩნევს, განმარტოს წინამდებარე განჩინების მსჯელობის ფარგლები. სარჩელის თანახმად, სესხის დაბრუნება და ზიანის ანაზღაურება ორ დამოუკიდებელ სახელშეკრულებო ურთიერთობას ემყარებოდა, კერძოდ, მოსარჩელე აცხადებდა, რომ მან 2005 წლის აპრილში კომპანიას ასესხა 300 000 აშშ დოლარი, სესხი იყო სარგებლიანი და მსესხებელს ძირ

თანხასთან ერთად მოსარჩელისთვის უნდა დაებრუნებინა გადაცემული თანხის 50%, მეორე ხელშეკრულება მხარეთა შორის გაფორმდა ზეპირად, რომლის ფარგლებშიც 2009 წლის იანვრიდან 2011 წლის 20 დეკემბრამდე გამსესხებელმა კომპანიას ეტაპობრივად გადაურიცხა თანხა და შეთანხმების თანახმად, სესხი სარგებელთან ერთად უნდა დაბრუნებულიყო. ქვემდგომი ინსტანციის სასამართლოების გადაწყვეტილებით, 2005 წლის აპრილში გადარიცხული თანხის – 300 000 აშშ დოლარისა და სარგებლის – 150 000 აშშ დოლარის დაბრუნების მოთხოვნის ნაწილში, სარჩელი გაუმართლებელი იყო. მართალია, წერილობითი მტკიცებულებით ზ.მ-----ის მიერ კომპანიისათვის თანხის გადარიცხვა დგინდებოდა, თუმცა, თავად გადარიცხვის დოკუმენტში მითითებული დანიშნულებით, მოწმეთა ჩვენებებითა და საქმის მასალების კვლევით დგინდებოდა, რომ შპს „რ-----ი“ სასესხო ურთიერთობაში იმყოფებოდა „ი-----ორაციასთან“ და ამ ხელშეკრულების ფარგლებში, მოსარჩელე, როგორც გამსესხებლის (ი-----ორაციის) ნომინალური აგენტი, დავალების ხელშეკრულების საფუძველზე ურიცხავდა თანხას მოპასუხეს. ის არ წარმოადგენდა სესხის ხელშეკრულების მხარეს და, შესაბამისად არც მოთხოვნის უფლება გააჩნდა მოპასუხის მიმართ. გარდა ამისა, 2005 წლის აპრილში გადარიცხული თანხის დაბრუნებას აფერხებდა მოპასუხის შედაკება მოთხოვნის ხანდაზმულობის თაობაზე. ქვემდგომი სასამართლოების ხსენებული დასკვნა გაიზიარა საქართველოს უზენაესმა სასამართლომაც 2017 წლის 23 ივნისის განჩინებით, როდესაც უარყო მოსარჩელის მიერ წარმოდგენილი საკასაციო საჩივარი.

1.1.2. მოპასუხის განცხადების საფუძველზე, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 422-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, 2018 წლის 30 ივლისის განჩინებით საკასაციო სასამართლომ ბათილად ცნო ამავე სასამართლოს 2017 წლის 23 ივნისის განჩინება და განაახლა საქმის წარმოება, ამასთანავე, საქმის ზეპირ განხილვაზე განემარტათ მხარეებს, რომ შეფასების საგანი იქნებოდა მხოლოდ მოპასუხის და არა მოსარჩელის მიერ წარმოდგენილი საკასაციო საჩივრის საფუძვლიანობა, ვინაიდან გამსესხებელს საქმის წარმოების განახლების თხოვნით სასამართლოსათვის არ მოუმართავს. ხსენებული გარემოებების გათვალისწინებით, საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ სარჩელის უარყოფის ნაწილში გადაწყვეტილება (2005 წლის აპრილის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე სესხისა და სარგებლის, ასევე, მიუღებელი შემოსავლის ნაწილობრივ გაზიარებაზე უარის თქმის ნაწილში) სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 264-ე მუხლის შესაბამისად, შესულია კანონიერ ძალაში და მუდმივობის, ასევე, მატერიალური კანონიერი ძალის

პრინციპიდან გამომდინარე, იგი მსჯელობის საგანი ვეღარ გახდება.

1.1.3. რაც შეეხება მოპასუხის საკასაციო პრეტენზიებს, ამ მხრივ სასამართლო ხაზს უსვამს საქმის ზეპირი განხილვისას არაერთხელ გაჟღერებულ იმ გარემოებას, რომ საკასაციო განხილვისას სასამართლო შეზღუდულია საკასაციო საჩივრის ფარგლებით. საქმის წარმოების განახლება თავისთავად არ ნიშნავს იმას, რომ მხარეს, რომლის მოთხოვნის საფუძველზეც ხდება გადაწყვეტილების კანონიერების შემოწმება, შეუძლია გასცდეს საჩივარში გამოთქმულ პრეტენზიებს, რომლებიც თავის დროზე არ ყოფილა გაჟღერებული. ამის დაშვება მოწინააღმდეგე მხარეს არათანაბარ პირობებში ჩააყენებს, რაც ეწინააღმდეგება სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით განმტკიცებულ მართლმსაჯულების თანასწორობის საწყისზე განხორციელების პრინციპს. ამასთანავე, რათა ზეპირი მოსმენა ფორმალური ხასიათის მატარებელი არ გახდეს, სასამართლო წინამდებარე განჩინებაში შეაფასებს მხარის მხოლოდ იმ მოსაზრებებს, რომლებიც საქმეში უკვე წარმოდგენილი საკასაციო საჩივრის განვრცობაა, ხოლო, იმ განმარტებებს, რომლებიც, დადასტურების შემთხვევაში, იურიდიულად არ გაამართლებს კასატორის მოთხოვნას, პალატა შეაფასების გარეშე დატოვებს. აღნიშნული პირდაპირ გამომდინარეობს პრეცედენტული სამართლის პრინციპებიდან, რამდენადაც ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლის პირველი პარაგრაფი ავალდებულებს სასამართლოს, დაასაბუთოს თავისი გადაწყვეტილება, თუმცა, აღნიშნული არ უნდა იქნეს გაგებული თითოეულ არგუმენტზე დეტალური პასუხის გაცემად (*იხ. ჯლარკავა საქართველოს წინააღმდეგ, # 7932/03; Van de Hurk v. Netherlands, par.61, Garcia Ruiz v. Spain [GC] par.26; Jahnke and Lenoble v. France (dec.); Perez v France [GC], par. 81); Boldea v. Romania, par. 30*). გარდა ამისა, პალატის ზემოხსენებული მსჯელობის პროცესუალურ საფუძველს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 404-ე მუხლის პირველი ნაწილი წარმოადგენს (**საკასაციო სასამართლო ამოწმებს გადაწყვეტილებას საკასაციო საჩივრის ფარგლებში. საკასაციო სასამართლოს არ შეუძლია, თავისი ინიციატივით შეამოწმოს საპროცესო დარღვევები, გარდა 396-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ვ“ ქვეპუნქტში მითითებული ფაქტებისა**). საბოლოოდ, საკასაციო პალატა, საკასაციო საჩივრის ფარგლებში, იმსჯელებს მხოლოდ იმ მტკიცებულებათა შეფასების სისწორეზე, რომელსაც ემყარება სარჩელის დაკმაყოფილების ნაწილში ქვემდგომი სასამართლო.

1.2. საქმის გადაწყვეტისათვის მნიშვნელობის მქონე, ქვემდგომი სასამართლოს მიერ დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებები და მათი სავალდებულობა წინამდებარე განჩინების მიმართ:

საკასაციო სასამართლოს წინამდებარე განჩინების მიმართ

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 407-ე მუხლის მე-2 ნაწილით განსაზღვრული (სააპელაციო სასამართლოს მიერ დამტკიცებულად ცნობილი ფაქტობრივი გარემოებები სავალდებულოა საკასაციო სასამართლოსათვის, თუ წამოყენებული არ არის დასაშვები და დასაბუთებული პრეტენზია (შედავება)) სავალდებულო ძალა გააჩნიათ სააპელაციო პალატის მიერ დადგენილ იმ ფაქტობრივ გარემოებებს, რომელთა წინააღმდეგაც კასატორს არ მიუთითებია პროცესუალურ დარღვევებზე, რომლებიც შესაძლოა, დაშვებული იყო საქმის განხილვის დროს და რამაც განაპირობა ფაქტობრივი გარემოებების არასწორად შეფასება-დადგენა, მატერიალურ-სამართლებრივი ნორმის არასწორად გამოყენება ან/და განმარტება, კერძოდ:

1.2.1. 2005 წლის 15 მარტს შეიქმნა შპს „რ-----ი“, დამტკიცდა მისი წესდება, დირექტორად დაინიშნა ბ----- მ-----ი, განისაზღვრა საწესდებო კაპიტალი და წილი. რუსთავის საქალაქო სასამართლოს 2005 წლის 21 მარტის დადგენილებით შპს „რ-----ი“ გატარდა რეგისტრაციაში. რუსთავის საგადასახადო ინსპექციის 2006 წლის 23 თებერვლის ბრძანებით #----- კომპანიის რეგისტრირებულ მონაცემებში შეტანილ იქნა ცვლილება: დამფუძნებლის 2006 წლის 21 თებერვლის გადაწყვეტილების საფუძველზე საზოგადოების დირექტორის თანამდებობიდან გათავისუფლდა ბ----- მ-----ი და დაინიშნა გ----- ღ----- ი-----ი;

1.2.2. საგადასახადო ინსპექციის 2007 წლის 8 იანვრის #----- ბრძანებით სამეწარმეო რეგისტრაციის მონაცემებში კვლავ განხორციელდა ცვლილება: 2006 წლის 28 დეკემბრის დამფუძნებელთა კრების ოქმის საფუძველზე, საზოგადოებიდან გავიდა პარტნიორი ბ----- მ-----ი და კუთვნილი წილი მიჰყიდა ახალ პარტნიორს _ შპს „ს-----ს“ (რეგისტრირებული კვიპროსის რესპუბლიკაში, წარმომადგენელი _ ლ--- ბ-----ი). 2007 წლის 30 ოქტომბერს შპს „ს-----მა“ წარმომადგენლობითი უფლებამოსილება მიანიჭა ზ----- მ-----ს (წარმომადგენლის კომპანიის უფლებები, დაიცვას მისი ინტერესები და კომპანიის სახელით განახორციელოს მოქმედებები);

1.2.3. კომპანიის პარტნიორთა 2007 წლის 27 დეკემბრის #3 გადაწყვეტილებით ცვლილებები შევიდა საზოგადოების წესდებაში და დამტკიცდა მისი ახალი რედაქცია. შეიქმნა სამეთვალყურეო საბჭო 3 წევრის შემადგენლობით: თავმჯდომარე _ მ----- მ-----ი, მოადგილე _ ზ--- - მ-----ი, წევრი _ ა----- კ-----ი;

1.2.4. საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს შემოსავლების სამსახურის მსხვილ გადამხდელთა საგადასახადო ინსპექციის 2008 წლის 30 მაისის #----- ბრძანებით შპს „რ-----ის“ გენერალურ დირექტორად

დაინიშნა თ----- მ-----ი, ხოლო კომერციულ დირექტორად _ გ----- ღ-----ი, შესაბამისი ცვლილება შევიდა რეგისტრირებულ მონაცემებში;

1.2.5. 2009 წლის იანვრიდან 2011 წლის 20 დეკემბრამდე მოსარჩელემ მოპასუხეს გადაურიცხა 586 558 აშშ დოლარი. აღნიშნულ სესხს ერიცხებოდა პროცენტი: 2009 წელში გადარიცხულ თანხას 15% და შემდგომ წლებში გადარიცხულს _ 10%. აღნიშნული თანხა საზოგადოებას პროცენტის გათვალისწინებით, უნდა დაებრუნებინა 2012 წლის 10 სექტემბრისათვის. სესხის წერილობითი გარიგება მხარეთა შორის არ გაფორმებულა;

1.2.6. საქმეში წარმოდგენილია ელექტრონული მიმოწერა თანდართული ცხრილებით: ა) გ----- ც-----ის 2009 წლის 13 ივლისის მეილი თანდართული ცხრილით; ბ) გ----- ც-----ის 2012 წლის 28 მაისის მეილი თანდართული ცხრილით; გ) გ----- ც-----ის 2012 წლის 6 ივნისის მეილი თანდართული ცხრილით; დ) შპს „რ-----ის“ დირექტორის თ----- მ-----ის 2012 წლის 26 ივლისის მეილი თანდართული ცხრილით, კერძოდ:

i 2009 წლის 13 ივლისს, 12:18 სთ-ზე, გ----- ც-----ი უგზავნის ზ----- მ-----ს წერილს: „ზ----- გიგზავნი შენი შემონატანების სიას. პირველი თანხა არის პირველ ღუმელზე პირდაპირ ინდოეთში გადარიცხული თანხა. თუ რაიმე გასარკვევი იქნება, შეგვიძლია ბუღალტერთან ერთად გავიაროთ“. აღნიშნულ წერილს ერთვის ცხრილი, რომელშიც დაფიქსირებულია, რომ 2009 წლის მდგომარეობით საზოგადოებას ჰქონდა ზ----- მ-----ის ვალი 526 197.24 აშშ დოლარის ოდენობით, ხოლო, მ----- მ-----ის _ 427 556 აშშ დოლარი. ამავე წერილში გ----- ც-----ი უთითებს, რომ პირველი თანხა არის პირდაპირი ტრანსფერი ინდოეთში, ხოლო, შემდგომ მოცემულია თანხების ჩამონათვალი თარიღების მითითებით;

ii 2012 წლის 28 მაისს, 19:12 სთ-ზე, გ----- ც-----ი ელექტრონული ფოსტით უგზავნის წერილს ზ----- მ-----ს: „გიგზავნით თქვენგან აღებული სესხების მონაცემებს“. სესხის მონაცემებზე გ----- ც-----ი ზ----- მ-----ს აცხობინებს: „ზ----- - ჩარიცხული - 263 559 აშშ დოლარი; პირდაპირი ტრანსფერი ინდოეთში - 153 000 აშშ დოლარი; ნაღდი მშენებლობისას - 20 000 აშშ დოლარი; ბოლოს 12.2011 წ. მოტანილი - 150 000 აშშ დოლარი; სულ 586 559 აშშ დოლარი. მ----- - 333 110 აშშ დოლარი. ორივე - 919 669 აშშ დოლარი“. აღნიშნული თანხა ფიგურირებს ნ----- ე-----ის მიერ გაგზავნილ წარმოებასთან დაკავშირებით ინფორმაციაში (ე.წ. „დეილების“), გრაფაში - „კრედიტი დამფუძნებლებისაგან.“

iii 2012 წლის 4 ივნისს, 01:02 სთ-ზე ზ----- მ-----ი წერს გ-----

- ც-----ს: „გ----, ზუსტად არ მახსოვს როდიდან უნდა ერიცხებოდეს ამ თანხას ინტერესი. მე მახსოვს რომ შევთანხმდით“, რაზეც, 2012 წლის 4 ივნისს, 14:48 სთ-ზე, გ----- ც-----ი უგზავნის ზ---- მ-----ს წერილს „კი ზ---- მართალი ხარ ეს მხოლოდ ძირია, პროცენტი ერიცხება 2009 წლიდან მოყოლებული, ბანკის შესაბამისი პროცენტი. თუ გინდა დავათვლევინებ და მოგწერ მაგასაც“. ე.ი გ----- ც-----ი უთითებს, რომ 586 559 აშშ დოლარი არის მხოლოდ ძირი;

iv 2012 წლის 6 ივნისს, გ----- ც-----ი უგზავნის ელექტრონულ წერილს ზ---- მ-----ს (ასლი ეგზავნება თ----- მ-----ს): „ზ----, შეთანხმებისამებრ გიგზავნი შენგან აღებულ სესხებზე დარიცხული სარგებლის გაანგარიშების ფაილს“, თანდართულ ფაილში მოცემულია ზ.მ-----ის მიერ შპს „რ-----ისათვის“ ნასესხები თანხის ჩამონათვალი თარიღების მითითებით:

01.01.09წ. - 273 225 აშშ დოლარი;
01.01.09წ. - 102 161 აშშ დოლარი;
27.03.09წ. - 50 000 აშშ დოლარი;
01.04.09წ. - 30 000 აშშ დოლარი;
24.04.09წ. - 33 333 აშშ დოლარი;
21.05.09წ. - 50 000 აშშ დოლარი;
22.10.10წ. - (102 161 აშშ დოლარი);
15.12.11წ. - 150 000 აშშ დოლარი.
სულ ძირი - 586 558 აშშ დოლარი.“

ამავე ფაილში მოცემულია სესხზე დარიცხული პროცენტების გაანგარიშება წლების მიხედვით, კერძოდ, ძირითად თანხაზე _ 586 558 აშშ დოლარზე, 2009 წელს დაერიცხა 73 527 აშშ დოლარი; 2010 წელს _ 59 336 აშშ დოლარი; 2011 წელს _ 44 354 აშშ დოლარი; 2012 წლის 1 ივნისამდე _ 24 427 აშშ დოლარი. სულ _ 201 644 აშშ დოლარი. გ----- ც-----ი ფრჩხილებში უთითებს, რომ 2010 წლის 22 ოქტომბერს შპს „რ-----მა“ დაუბრუნა ზ.მ-----ს 102 161 აშშ დოლარი და 2011 წლის 15 დეკემბერს საზოგადოებას აძლევს 150 000 აშშ დოლარს;

v 2012 წლის 25 ივლისს, 05:30 სთ-ზე ზ---- მ-----ი უგზავნის თ----- მ-----ს (ასლი ეგზავნება გ----- ც-----ს) წერილს: „თ----, თუ არ შეწუხდები, დღევანდელი დღისათვის დათვალე თუ რა დავალიანება აქვს ჩემს მიმართ რ-----ს და ბეჭდიანი წერილით დამიდასტურე, ელექტრონულად გამომიგზავნე და როცა სხვა დოკუმენტების გადმოსაცემად შევხვდებით ებ წერილიც წამოიღე. ხვალ დავილაპარაკოთ შეხვედრაზე“;

vi 2012 წლის 26 ივლისს თ----- მ-----ი უგზავნის ზ---- მ-----ს წერილს „რო ჩამოხვალ შემეხმიანე და შევხვდეთ“. ამ წერილს

ერთვის 12 კილობაიტის ფაილი, რომლითაც ზ----- მ-----ს ეგზავნება მისგან აღებული სესხის ოდენობა და მასზე დარიცხული პროცენტები, კერძოდ, ძირი თანხა:

„01.01.09წ. - 273 225 აშშ დოლარი;
01.01.09წ. - 102 161 აშშ დოლარი;
27.03.09წ. - 50 000 აშშ დოლარი;
01.04.09წ. - 30 000 აშშ დოლარი;
24.04.09წ. - 33 333 აშშ დოლარი;
21.05.09წ. - 50 000 აშშ დოლარი;
22.10.10წ. - (102 161 აშშ დოლარი);
15.12.11წ. - 150 000 აშშ დოლარი;
25.06.12წ. - (150 000 აშშ დოლარი);
სულ ძირი - 436 558 აშშ დოლარი“;

vii ფაილში მოცემულია სესხის ძირ თანხაზე დარიცხული პროცენტის გაანგარიშება, კერძოდ:

„ძირი თანხა - 436 558 აშშ დოლარი. 2009 წელს დარიცხული პროცენტი - 73 527 აშშ დოლარი;

2010 წელს - 56 753 აშშ დოლარი;

2011 წელს - 44 354 აშშ დოლარი;

2012 წლის 26 ივლისამდე - 31 991 აშშ დოლარი. სულ პროცენტი დარიცხულია 206 625 აშშ დოლარი. ძირი და პროცენტი ჯამში შეადგენს 643 183 აშშ დოლარს“;

1.2.7. საქმეში არსებული არცერთი ელექტრონული წერილით, კომპანიის გენერალური დირექტორი არ უარყოფს ვალის არსებობას ზ----- მ-----ისადმი. თ----- მ-----ის 2012 წლის 26 ივლისის ცხრილში ფრჩხილებშია მითითებული 102 161 აშშ დოლარი და 150 000 აშშ დოლარი, რაც მოპასუხის განმარტებით, მოსარჩელეს დაუბრუნდა. მოსარჩელე კი, მოპასუხისგან მხოლოდ 102 161 აშშ დოლარის დაბრუნებას ადასტურებს. 150 000 აშშ დოლარის დაბრუნების დამადასტურებელი მტკიცებულება მოპასუხეს არ წარუდგენია სასამართლოსათვის.

1.3. საკასაციო სასამართლოს შეფასებები და სამართლებრივი დასკვნები:

1.3.1. განსახილველი სასარჩელო მოთხოვნის დამფუძნებელ ნორმებს სამოქალაქო კოდექსის 623-ე, 625-ე, 394-ე, მე-400 და 411-ე მუხლები წარმოადგენს. სარჩელის ფორმალური საფუძვლიანობის შემოწმებისას სასამართლო იკვლევს, მიუთითებს თუ არა მოსარჩელე დამფუძნებელი ნორმებით გათვალისწინებულ ყველა ელემენტზე (მითითების ტვირთი): მოპასუხისათვის თანხის გადაცემაზე დაბრუნების

პირობით, მისი დაბრუნების ვადაზე; სესხისათვის გათვალისწინებულ სარგებელზე; მოვალის მხრიდან ვადის გადაცილებაზე; მოპასუხის მხრიდან ვალდებულების დარღვევის შედეგად გამოწვეულ ზიანზე (მიუღებელი შემოსავალი; რამდენად სავარაუდო იყო ვალდებულების ჯეროვანი შესრულების შემთხვევაში ამგვარი შემოსავლის მიღების შესაძლებლობა). საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ წარმოდგენილი სარჩელი ფორმალურ-სამართლებრივი თვალსაზრისით გამართულია, მასში გადმოცემულია მოთხოვნის განმაპირობებელი ყველა ფაქტი, რაც შეეხება შესაგებელს, მოპასუხე (მეორე სესხის ხელშეკრულებასთან დაკავშირებით) საერთოდ უარყოფს სესხის სახელშეკრულებო ურთიერთობის არსებობას, შესაგებელში გაკრიტიკებულია მტკიცებულებები იმ კუთხით, რომ ვალის არსებობა არაუფლებამოსილი პირების მიერაა დადასტურებული, ამასთან, კვალიფიციურ შედავებას სთავაზობს სასამართლოს და განმარტავს, რომ იმ პირობებში, როდესაც მოსარჩელეს თავად ჰქონდა სესხის ხელშეკრულება გაფორმებული კომპანიასთან, მისგან სესხის აღება ალოგიკურია. ამდენად, შესაგებელში გადმოცემული შედავებების გათვალისწინებით, მოთხოვნის ყველა ზემოხსენებული წინაპირობა მტკიცების საგანში შემავალ გარემოებას წარმოადგენს, შესაბამისად, პალატა იმსჯელებს მტკიცების ტვირთის განაწილების საკითხზეც. მტკიცების ტვირთის ზოგადპროცესუალურ სტანდარტს გვთავაზობს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 102-ე მუხლი და მთავარი პრინციპი შემდეგია: ამტკიცებს ის, ვინც ფაქტს მიუთითებს, ამასთან, ნორმის მე-3 ნაწილი აქცენტს მტკიცებულებათა დასაშვებობაზე აკეთებს და ამ შემთხვევაში კანონმდებლის ნება მტკიცებასთან დაკავშირებით ორიენტირებულია მატერიალური სამართლის დანაწესზე. სესხის დადების მტკიცებისათვის მნიშვნელოვანია თავად სესხის სახელშეკრულებო ურთიერთობის მომწესრიგებული მატერიალური ნორმის დისპოზიცია. სამოქალაქო კოდექსის 623-ე მუხლის თანახმად, სესხის ხელშეკრულებით გამსესხებელი საკუთრებაში გადასცემს მსესხებელს ფულს ან სხვა გვაროვნულ ნივთს, ხოლო მსესხებელი კისრულობს დააბრუნოს იმავე სახის, ხარისხისა და რაოდენობის ნივთი. დასახელებული ნორმიდან გამომდინარე, შეიძლება დავასკვნათ, რომ სესხი რეალურ ხელშეკრულებათა რიცხვს განეკუთვნება, რაც იმას ნიშნავს, რომ სახელშეკრულებო ურთიერთობა არა მხოლოდ მის არსებით პირობებზე მხარეთა შეთანხებით, არამედ ხელშეკრულების საგნის – გვაროვნული ნივთის გადაცემის მომენტიდან წარმოიშობა, შესაბამისად, მტკიცების საგანში შემავალი გარემოებაც, უპირველესად, ხელშეკრულების საგნის გადაცემაა (ხელშეკრულების დადება), რომელიც, თავის მხრივ, მიიღო მსესხებელმა. ამავე კოდექსის 624-ე მუხლის

თანახმად, სესხის ხელშეკრულება იდება ზეპირად. მხარეთა შეთანხმებით შეიძლება გამოყენებულ იქნეს წერილობითი ფორმაც. ზეპირი ხელშეკრულების დროს მისი ნამდვილობა არ შეიძლება დადგინდეს მხოლოდ მოწმეთა ჩვენებებით. ამდენად, სესხი ფორმასავალდებულო გარიგებას არ წარმოადგენს, მხარეები თავისუფალი არიან ხელშეკრულების ფორმის არჩევაში (სკ-ის 68-ე მუხლი), თუმცა, ფორმის არჩევის საკითხი მტკიცების ტვირთზე პირდაპირ და უშუალო გავლენას ახდენს. იმ შემთხვევაში, თუ წერილობითი ხელშეკრულება პირდაპირ შეიცავს დათქმას თანხის მსესხებლისათვის გადაცემის თაობაზე. საკასაციო სასამართლო ერთგვაროვან პრაქტიკაზე დაყრდნობით ამჯერადაც განმარტავს, რომ სესხის ხელშეკრულების დადების ფაქტი, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 102-ე მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად, იმთავითვე დადასტურებულია, თუმცა, ზეპირი სესხის დროს გვაროვნული ნივთის გადაცემის დამტკიცების თვალსაზრისით, მხოლოდ მოწმის ჩვენება, კანონის თანახმად, არასაკმარისადაა მიჩნეული.

1.3.2. საკასაციო სასამართლო სრულად ეთანხმება გასაჩივრებული გადაწყვეტილების დასკვნას, რომ ელექტრონული მიმოწერის შინაარსის შეფასების შედეგად (სსსკ-ის 105-ე მუხლი) მართლაც დგინდება ის გარემოება, რომ შპს „რ-----ი“ და ზ----- მ-----ი ერთმანეთთან იმყოფებოდნენ სახელშეკრულებო ურთიერთობაში, კერძოდ, ზ----- მ-----მა სადავო პერიოდში გადასცა მსესხებელს თანხა უკან დაბრუნებისა და სარგებლის დარიცხვის პირობით. ამ მხრივ ვერ იქნება გაზიარებული კასატორის მსჯელობა, რომ სასამართლომ არასწორად შეაფასა მიმოწერისა და მასზე დართული ვალის დაანგარიშების დამადასტურებელი მტკიცებულებები. საკასაციო სასამართლოს სხდომაზე მიცემული ახსნა-განმარტებისას კომპანიის წარმომადგენელმა სასამართლოს შესთავაზა მიმოწერის შინაარსის განსხვავებული ინტერპრეტაცია და ეს პოზიცია დაამყარა მის მიერვე წარდგენილ ინგლისის ლორდთა პალატის 1997 წლის გადაწყვეტილებას. ხსენებულ დოკუმენტში აღწერილია „მნიშვნელოვანი გამონათქვამის განმარტების“ საკითხი, სადაც ტექსტის ინტერპრეტაცია მოხსენიებულია როგორც ე.წ. „ფაქტების მატრიცა“, თუმცა, როგორც დოკუმენტის ანალიზით ირკვევა, ტექსტის ნამდვილი შინაარსის დასადგენად ლორდთა პალატა მხარს უჭერს ლოგიკურ მსჯელობას და ყურადღებას ამახვილებს კონტექსტზე, ფონზე, პირის საშუალო წინდახედულობის სტანდარტზე და სხვა ისეთ ასპექტებზე, რომლებიც არც თუ შორსაა ქართულ სასამართლო პრაქტიკაში დანერგილ ნების განმარტების თეორიასთან (*მრავალთა შორის იხ. სუსგ №ას-1144-1090-2014 23 თებერვალი, 2015 წელი*). ამდენად, საკასაციო

პალატა სრულად უარყოფს კომპანიის შედავებას, რომ არ არსებობდა 2009 წლის იანვრიდან 2011 წლის დეკემბრამდე გადარიცხული თანხისა და სარგებლის მისთვის დაკისრების წინაპირობები, რადგანაც ელექტრონული მიმოწერის ანალიზი სწორედ იმ შინაგან რწმენას უყალიბებს სასამართლოს, რომ მხარეებმა დაადასტურეს სესხის ხელშეკრულების დადების, სარგებელზე შეთანხმებისა და მისი დაბრუნების აუცილებლობის ფაქტი. თავად ეს მიმოწერა (ნამდვილობის თვალსაზრისით მოპასუხეს დასაბუთებული შედავება არ წარმოუდგენია) სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 134-ე მუხლის პირველი ნაწილის კონტექსტში, წერილობითი ხასიათის მტკიცებულებაა, პირადი ხასიათის წერილებია, რომლებიც შეიცავენ ცნობებს საქმისათვის მნიშვნელოვან გარემოებათა შესახებ, ამასთანავე, სამოქალაქო კოდექსის 623-ე და 625-ე მუხლების ნორმატიულ აღწერილობას პასუხობენ.

1.3.3. საკასაციო სასამართლო საქმეში წარმოდგენილი ე.წ. „დეილებისა“ თუ ვალის დაანგარიშების ცხრილების შესწავლის შედეგად, არადამაჯერებლობის მოტივით უარყოფს კასატორის მიერ სასამართლო სხდომაზე გამოთქმულ განმარტებას, თითქოს მათში გადმოცემული ინფორმაცია არ ასახავს კომპანიის ვალდებულებას მოსარჩელის მიმართ. მოპასუხის განმარტებით, ეს მხოლოდ ბუღალტრული ანგარიში იყო, რომელიც შეეხებოდა ფიზიკური პირის ანგარიშებს და აისახა კომპანიის ყოველდღიურ ანგარიშებთან ერთად. ხსენებული პოზიციის გაზიარებას, გარდა ლოგიკური გაუმართლებლობისა, გამორიცხავს ასევე მტკიცებულებათა ერთობლიობაში შეფასების შედეგად ჩამოყალიბებული სასამართლოს შინაგანი რწმენა. საზოგადოების უფლებამოსილი წარმომადგენლების მხრიდან (იხ. „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-9 მუხლი) ვალდებულების არსებობის აღიარება სრულად შეესაბამება ე.წ. „დეილებში“ გადმოცემულ ინფორმაციას დავალიანების ოდენობასთან დაკავშირებით. ხელმძღვანელობითი/ წარმომადგენლობითი უფლებამოსილებით აღჭურვილი პირების აღიარების სწორი სამართლებრივი ანალიზისათვის პალატა კვლავ დამკვიდრებულ ერთგვაროვან პრაქტიკას დაეყრდნობა: ერთ-ერთ საქმეზე საკასაციო პალატამ განმარტა, რომ სამართლის თეორიაში გაბატონებული შეხედულება ერთმანეთისაგან განასხვავებს მარტივ, კაუზალურ და აბსტრაქტულ აღიარებას. მათი საერთო ნიშანი ისაა, რომ ისინი ადასტურებენ/წარმოშობენ მოთხოვნის არსებობას, თუმცა, იურიდიული თვალსაზრისით გააჩნიათ განმასხვავებელი ნიშან-თვისებები. მარტივი აღიარება სახეზეა მაშინ, როდესაც მოვალე ცალმხრივად ადასტურებს არსებულ ვალდებულებით ურთიერთობას და გაცნობიერებულად

გამოთქვამს მზაობას, შეასრულოს იგი (დაპირება). კაუზალური ვალის აღიარება ასევე მიმართულია არსებული სამართლებრივი ურთიერთობის დადასტურებისაკენ და, ბუნებრივია, უნდა შეიცავდეს დაპირების ელემენტს, ამასთან, იგი შეიძლება არ იყოს ცალმხრივი (მხარეთა ორმხრივი შეთანხმება არსებული ვალდებულების შესრულების დამატებით ვადაზე, სხვა შესრულების მიღებაზე და სხვა). როგორც მარტივი, ისე – კაუზალური აღიარება ხანდაზმულობის ვადის დენის შეწყვეტის კერძო შემთხვევას წარმოადგენს და შედეგად, ამავე კოდექსის 141-ე მუხლის ძალით, შეწყვეტამდე განვლილი დრო მხედველობაში არ მიიღება, არამედ, ვადა დაიწყება თავიდან. სამოქალაქო კოდექსის 137-ე მუხლის მიზნებისათვის მოვალის აღიარება სამართლებრივი ძალის მატარებელი მხოლოდ იმ შემთხვევაშია, თუკი აღიარება ხანდაზმულობის ვადაში განხორციელდა (**იხ. სუსგ №ას-383-364-2015, 27 მაისი, 2016 წელი**). უდავოა, რომ ელექტრონული მიმოწერა სწორედ ვალდებულების კაუზალური აღიარებაა – შეიცავს ყველა იმ ელემენტს, რომლებიც დაკმაყოფილებულ ნაწილში ამყარებენ, როგორც მოსარჩელის მიერ გადმოცემულ ფაქტებს, ისე – იურიდიულად ამართლებენ სასარჩელო მოთხოვნას. ამ მტკიცებულებებს მოპასუხემ დაუპირისპირა კაუზალური აღიარების ავტორთა განმარტებები (მათ შორის სასამართლოსათვის მიცემული ჩვენებები) იმგვარად, რომ ეს განმარტებები ვერ აქარწყლებენ ელექტრონულ მიმოწერაში ასახულ ინფორმაციას, არამედ, წარმოადგენენ მათ უარყოფას, ანუ ისინი არ არიან წონადი მტკიცებულებები, რომლებიც ელექტრონული მიმოწერის გაზიარებაზე უარის თქმის საფუძველი გახდებოდა. აქვე მხედველობაშია მისაღები მოპასუხის ახსნა-განმარტება, რომელიც 2009-2011 წლებში ნასესხები თანხის სარგებლის დაბრუნებას შეეხება, კერძოდ, მოპასუხე ამტკიცებდა, რომ თ.მ-----ის 2012 წლის 26 ივლისის ცხრილში ფრჩხილებში მითითებული თანხა მას დაბრუნებული ჰქონდა გამსესხებლისათვის. ამგვარი განმარტება, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 131-ე მუხლის კონტექსტში სწორედ სადავო ფაქტის (სასესხო ურთიერთობის არსებობა) ირიბი აღიარებაა, რაც თავის მხრივ, შეიძლება საფუძველად დაედოს სასამართლოს გადაწყვეტილებას.

1.3.4. საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ სესხის ხელშეკრულების ნამდვილობას განაპირობებს სამოქალაქო კოდექსის 623-ე მუხლის ნორმატიული შინაარსი და ვალდებულების წარმოშობის თვალსაზრისით, მასზე გავლენას ვერ იქონიებს ისეთი ფაქტორები, როგორიცაა მეწარმე სუბიექტის მიერ ნასესხები თანხის ბუღალტრული აღრიცხვის წესები და სესხის აღებისათვის სამეწარმეო საზოგადოების მიერ წესდებით გათვალისწინებული მოწესრიგება. იმ პირობებშიც კი,

თუ დავუშვებთ, რომ ზ.მ-----ს, როგორც საწარმოსთან სამართლებრივ ურთიერთობაში მყოფ პირს, უნდა სცოდნოდა საწარმოს მმართველობითი ორგანოების წინასწარი თანხმობის, ასევე, სესხის საზოგადოების საბუღალტრო ანგარიშებში ასახვის აუცილებლობის შესახებ, ეს არგუმენტები მაინც ვერ გახდება საფუძველი იმისა, რომ სამართლებრივი ძალის არმქონედ მივიჩნიოთ ამ წესების დარღვევით დადებული სესხის რეალური ხელშეკრულება, რადგანაც საწარმოს შიდა ურთიერთობის მომწესრიგებელი კორპორაციული წესების იმგვარი დარღვევა, როგორზეც მოპასუხე მიუთითებს, სამოქალაქო კოდექსის არც ერთი ნორმის საფუძველზე არ შეიძლება გარიგების ნამდვილობის შეცდომების საფუძველად იქნას გამოყენებული, მით უფრო იმ პირობებში, როდესაც ხელმძღვანელობითი/წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების მქონე პირები ადასტურებენ, როგორც თანხის მიღებას, ისე – შესრულების მზაობას (იხ. სკ-61.3 მუხლი). საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ერთგვაროვანი პრაქტიკის თანახმად, ვალდებულების აღიარებად საკასაციო სასამართლომ არ მიიჩნია იმგვარი დოკუმენტი, რომელიც ხელმოწერილი იყო არა საზოგადოების დირექტორის, არამედ – ბუღალტრის მიერ და „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-9 მუხლზე დაყრდნობით განმარტა, რომ საზოგადოება მესამე პირებთან ურთიერთობაში წარმოდგენილია საზოგადოების ნდობით აღჭურვილი პირის – დირექტორის მიერ, რომელსაც მხოლოდ კანონით გათვალისწინებული წესით აქვს ამ მანდატის სხვა პირებისათვის გადაცემის შესაძლებლობა. ზემოაღნიშნული ნორმა წარმოადგენს საზოგადოების ინტერესების დაცვის მექანიზმს იმ შემთხვევაში, როდესაც საზოგადოება სათანადო უფლებამოსილების მინიჭების გარეშე წარმოდგენილია სხვა, თუნდაც ამ საზოგადოებასთან რაიმე საფუძველით დაკავშირებული, მაგრამ კანონით არაუფლებამოსილი პირის მიერ (იხ. სუსგ №ას-334-686-07, 13 ნოემბერი, 2007 წელი). ერთ-ერთ საქმეზე საკასაციო პალატამ დაუშვებლად მიიჩნია მოვალის საკასაციო საჩივარი და არ გაიზიარა მისი არგუმენტი იმის თაობაზე, რომ საწარმოს მიერ აღებული სესხის ნამდვილობა დამოკიდებულია ამ თანხის საზოგადოების ანგარიშზე განთავსებაზე, რადგანაც დირექტორის მხრიდან სესხის აღების ფაქტის ცალმხრივი წერილობითი დადასტურება ამ სასესხო ურთიერთობის ნამდვილობას განაპირობებდა (იხ. სუსგ №ას-1561-1464-2012, 1 მარტი, 2013 წელი).

1.3.5. დასაბუთებულია სააპელაციო სასამართლოს დასკვნა ვალდებულების შესრულების მტკიცების მოპასუხისათვის დაკისრების ნაწილშიც, რამდენადაც სამოქალაქო კოდექსის 429-ე და 431-ე მუხლებიდან გამომდინარე, შესრულების მტკიცება ყოველთვის მოვალეს

ეკისრება. ხსენებული ნორმები იძლევიან იმ მატერიალურ-სამართლებრივ გარანტიას მოვალისათვის, რომელიც მას სრულ შესაძლებლობას მისცემს თუნდაც არაკეთილსინდისიერი კრედიტორის პირობებში, დაამტკიცოს ვალდებულების შესრულების ფაქტი. უფრო მეტიც, სამოქალაქო კანონმდებლობისათვის დამახასიათებელი მხარეთა თანასწორობის პრინციპი ადგენს ასევე მოვალის უფლებადამცავ დანაწესს, კერძოდ, თუ კრედიტორი უარს აცხადებს შესრულების შესახებ დოკუმენტის გაცემაზე, სავალო საბუთის დაბრუნებაზე ან მის გაუქმებაზე, ანდა შესრულების შესახებ დოკუმენტში მისი დაბრუნების შეუძლებლობის აღნიშვნაზე ან იმის აღიარებაზე, რომ ვალი გაქარწყლებულია, მაშინ მოვალეს უფლება აქვს უარი თქვას შესრულებაზე. ასეთ შემთხვევებში კრედიტორი ჩაითვლება ვადის გადამცილებლად (იხ. სკ-ის 433-ე მუხლი). ამასთანავე, ხსენებული ნორმების დეფინიციიდან გამომდინარე, შესრულების მტკიცების საპროცესო საშუალებას წარმოადგენს რა სავალო საბუთი, მოპასუხეს, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 102-ე მუხლის მე-3 ნაწილიდან გამომდინარე, სწორედ ამ საბუთის წარდგენით უნდა დაეცვა თავი სარჩელისაგან. როგორც საქმის მასალებითაა დადგენილი, მსესხებელს მსგავსი დოკუმენტი არ წარუდგენია, ამდენად, სესხის ხელშეკრულების ფარგლებში სააპელაციო პალატამ სწორად დააკისრა მოვალეს კრედიტორის სასარგებლოდ 150 000 აშშ დოლარის გადახდა, რაც შეეხება 102 161 აშშ დოლარს, ეს საკითხი მოცემული დავის საგანს აღარ წარმოადგენს, ამასთან, ვინაიდან ამ თანხის მიღებას ადასტურებს მოსარჩელე, სააპელაციო პალატამ მართებულად მიიჩნია ამ ოდენობით ვალდებულება შეწყვეტილად, თანახმად სამოქალაქო კოდექსის 427-ე და სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 131-ე მუხლებისა.

1.3.6. საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ მიუღებელი შემოსავლის ანაზღაურების დაკისრების ნაწილში კასატორს არც საქმეში არსებული საკასაციო საჩივრით და არც სასამართლო სხდომაზე მიცემული განმარტებით დასაბუთებული შედავება არ წარმოუდგენია, არამედ, შემოიფარგლა ზოგადი ხასიათის შედავებით (კრიტიკით) იმის თაობაზე, რომ მოსარჩელის პოზიცია თანხის საბანკო ანაბარზე განთავსებისა და სარგებლის მიღების თაობაზე დაუსაბუთებელია, ასევე, მისი ერთ-ერთი ძირითადი არგუმენტი ამ საკითხთან მიმართებით არის ის, რომ ვინაიდან მოსარჩელე სესხის არსებობას ვერ ადასტურებს, მიუღებელ შემოსავალზე საუბარი გაუმართლებელია. საკასაციო პალატა არ იზიარებს მოვალის ამ განმარტებებს და აღნიშნავს, რომ სამოქალაქო კოდექსის 411-ე მუხლის თანახმად, ზიანი უნდა ანაზღაურდეს არა მხოლოდ ფაქტობრივად დამდგარი ქონებრივი დანაკლისისთვის, არამედ

მიუღებელი შემოსავლისთვისაც. მიუღებლად ითვლება შემოსავალი, რომელიც არ მიუღია პირს და რომელსაც იგი მიიღებდა, ვალდებულება ჯეროვნად რომ შესრულებულიყო. ამდენად, კანონმდებელი დაზარალებულს (კრედიტორს) უფლებას აძლევს ზიანის ანაზღაურება მოითხოვოს არა მხოლოდ ფაქტობრივად დამდგარი ქონებრივი დანაკლისისათვის, არამედ იმ ანაცდენი სარგებლისათვის, რომელსაც დაზარალებული მიიღებდა სამოქალაქო ბრუნვის ნორმალური განვითარების შედეგად. მთავარი წინაპირობა მოცემული მუხლის გამოყენებისათვის არის სამართლებრივი სიკეთის ხელყოფა, რასაც შედეგად მოჰყვა ზიანის დადგომა. სასამართლო პრაქტიკაში დამკვიდრებული მოსაზრების თანახმად, „მიუღებელი შემოსავალი“ არის სარგებელი, ანაცდური მოგება, რომლის ანაზღაურებაც მოსარჩელის განსაკუთრებულ კომერციულ ინტერესში შედის, ვინაიდან კომერციულ ბრუნვაში მისი ინტერესი შემოსავლის მიღებისკენაა მიმართული, თუმცა თავად მოგება არ გულისხმობს ერთობლივ შემოსავალს, ყოველგვარი ხარჯების გამოქვითვების გარეშე, რომელსაც დაზარალებული ობიექტურად მიიღებდა სამოქალაქო ბრუნვის ნორმალური განვითარების შედეგად. საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ ზოგადი პრინციპის თანახმად, განსახილველი კატეგორიის დავაში, მოსარჩელეს ეკისრება როგორც ფაქტების მითითების, ასევე მათი დამტკიცების ტვირთი, თუმცა, ფულადი ვალდებულებიდან გამომდინარე ზიანის არსებობის მტკიცებას მოსარჩელეს უადვილებს ის, რომ თავად ფული წარმოადგენს მიმოქცევად საშუალებას და საყოველთაოდ ცნობილია, რომ მის ბრუნვას შეუძლია გარკვეული მოგების მიღება. იმ ვითარებაში, როდესაც დგინდება მოპასუხის მხრიდან სამოქალაქო კოდექსის 394-ე და მე-400 მუხლების წინაპირობების დარღვევა და იგი ნასესხები თანხისა და სარგებლის დაუბრუნებლობას შეეხება, არსებობს მიუღებელი შემოსავლის ანაზღაურების წინაპირობები, ამ თვალსაზრისით სააპელაციო პალატამ სწორად განმარტა, როგორც მოთხოვნის დამფუძნებელი ნორმა, ისე – თავად მიუღებელი შემოსავლის წყაროს – ფულის მსყიდველუნარიანობის საკითხი და მართებულად დააკისრა მოვალეს კრედიტორის სასარგებლოდ დავალიანების – 793 183 აშშ დოლარის წლიური 9%-ის გადახდა (საბანკო ანაბრიდან შესაძლო მოგების მიღების პროპორციით).

1.4. გასაჩივრებული გადაწყვეტილების უცვლელად დატოვების პროცესუალურ-სამართლებრივი დასაბუთება:

ამდენად, საკასაციო პალატა უარყოფს კასატორის მიერ წარმოდგენილ პრეტენზიებს და მიიჩნევს, რომ გასაჩივრებული გადაწყვეტილება კანონიერია, რომლის წინააღმდეგაც, საქმის წარმოების

განახლებისა და დავის ზეპირი მოსმენით განხილვის მიუხედავად, კასატორმა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 393-ე-394-ე მუხლებით განსაზღვრული შედაკება ვერ წარმოადგინა. საბოლოოდ პალატა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 410-ე მუხლის თანახმად (**საკასაციო სასამართლო არ დააკმაყოფილებს საკასაციო საჩივარს, თუ: ა) კანონის მითითებულ დარღვევას არა აქვს ადგილი; ბ) სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებას საფუძვლად არ უდევს კანონის დარღვევა; გ) სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება არსებითად სწორია, მიუხედავად იმისა, რომ გადაწყვეტილების სამოტივაციო ნაწილი არ შეიცავს შესაბამის დასაბუთებას**) უარყოფს კასატორის პრეტენზიებს და უცვლელად ტოვებს გასაჩივრებულ გადაწყვეტილებას.

2. პროცესის ხარჯები:

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 53-ე მუხლის თანახმად, იმ მხარის მიერ გაღებული ხარჯების გადახდა, რომლის სასარგებლოდაც იქნა გამოტანილი გადაწყვეტილება, ეკისრება მეორე მხარეს, თუნდაც ეს მხარე განთავისუფლებული იყოს სახელმწიფო ბიუჯეტში სასამართლო ხარჯების გადახდისაგან. თუ სარჩელი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა, მაშინ ამ მუხლში აღნიშნული თანხა მოსარჩელეს მიეკუთვნება სარჩელის იმ მოთხოვნის პროპორციულად, რომელიც სასამართლოს გადაწყვეტილებით იქნა დაკმაყოფილებული, ხოლო მოპასუხეს – სარჩელის მოთხოვნის იმ ნაწილის პროპორციულად, რომელზედაც მოსარჩელეს უარი ეთქვა. იმ მხარის წარმომადგენლის დახმარებისათვის გაწეულ ხარჯებს, რომლის სასარგებლოდაც იქნა გამოტანილი გადაწყვეტილება, სასამართლო დააკისრებს მეორე მხარეს გონივრულ ფარგლებში, მაგრამ არაუმეტეს დავის საგნის ღირებულების 4 პროცენტისა, ხოლო არაქონებრივი დავის შემთხვევაში – განსახილველი საქმის მნიშვნელობისა და სირთულის გათვალისწინებით, 2 000 ლარამდე ოდენობით. თუ სააპელაციო ან საკასაციო სასამართლო შეცვლის გადაწყვეტილებას ან გამოიტანს ახალ გადაწყვეტილებას, იგი შესაბამისად შეცვლის სასამართლო ხარჯების განაწილებასაც. მოცემულ შემთხვევაში, საკასაციო სასამართლომ არ დააკმაყოფილა რა საკასაციო საჩივარი, არ არსებობს მხარეთა შორის პროცესის ხარჯების, მათ შორის იურიდიული მომსახურებისათვის გაწეული ხარჯის მოწინააღმდეგე მხარისათვის დაკისრების წინაპირობები, გარდა ამისა, კასატორის მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის გამო, ამავე კოდექსის 55-ე მუხლის შესაბამისად, გადახდილი სახელმწიფო ბაჟი უნდა დარჩეს სახელმწიფო ბიუჯეტში.

ს ა რ ე ზ ო ლ უ ც ი ო ნ ა წ ი ლ ი:

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 53-ე, 55-ე, 410-ე მუხლებით და

და ა დ გ ი ნ ა:

1. შპს „რ-----ის“ საკასაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდეს.
2. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 29 სექტემბრის გადაწყვეტილება დარჩეს უცვლელად.
3. კასატორის შუამდგომლობა პროცესის ხარჯის სახით მოწინააღმდეგე მხარისათვის 63 750 ლარისა და 10 000 აშშ დოლარის დაკისრების თაობაზე არ დაკმაყოფილდეს.
4. საკასაციო სასამართლოს განჩინება საბოლოოა და არ გასაჩივრდება.

თავმჯდომარე

ბ. ალავეძე

მოსამართლეები:

ე. გასიტაშვილი

პ. ქათამაძე